

зеологія як особлива підсистема мови і надалі лишається актуальним об'єктом лінгвістичних досліджень, зокрема, необхідним є комплексний опис фразеологічного фонду японської мови, оскільки тут досі бракує впорядкованості термінологічного апарату, а також єдиного погляду на обсяг фразеології.

Список використаних джерел

1. Алпатов В. М., Аркадьев П. М., Подлеская В. И. Теоретическая грамматика японского языка. [В 2-х кн. Кн. 1]. – М., 2008;
2. Баран Я. А. Фразеология у системі мови : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. філол. наук : спец. 10.02.15 "Загальне мовознавство". – К., 1998;
3. Виноградов В. В. Русский язык: Грамматическое учение о слове. – М., 1986;
4. Красных В. "Свой" среди "чужих": миф или реальность? – М., 2003;
5. Куртсейтов А. М. Лексико-семантические особенности фразеологизмов у крымскотатарской мови : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.13 "Мови народів Азії, Африки, аборигенних народів Америки та Австралії". – К., 2006;
6. Молотков А. И. Фразеологизмы русского языка и принципы их лексикографического описания // Современный русский язык: Лексикология. Фразеология. Лексикография: Хрестоматия и учебные задания /

[сост. Л. А. Ивашко, И. С. Лутовинова, Д. М. Поцепня и др.; отв. ред. Д. М. Поцепня]. – 2-е изд., перераб. и доп. – СПб., 2002;

7. Папіш В. А. Семантико-функціональна природа фразеологізмів у художній прозі закарпатокраїнських письменників (40-90 рр. XX ст.) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – українська мова. – Ужгород, 2004;

8. Пашковский А. А. Слитные именные словосочетания в японском языке // Японский язык: Сборник статей [отв. ред. Вардоль И. Ф.]. – М., 1963;

9. Селиванова Е. А. Фразеосистема языка как "осадочный" дискурс: параметры самоорганизации // Национально-культурный компонент в тексте и языке : материалы докладов 3 Международной науч. конф.: В 3-х ч. – Ч. 2. – Минск, 2005;

10. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. – Полтава, 2006;

11. Сучасна українська мова: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / [Пономарів О. Д., Різун В. В., Шевченко Л. Ю.] – К., 2001;

12. Языкознание. Большой энциклопедический словарь / [гл. ред. В. Н. Ярцева]. – 2-е изд. – М., 1998;

13. 古事ことわざ辞典. – Gakken, 1988 : [електронний ресурс] – режим доступу до словника: Sharp 電子辞書 Papyrus (Copyright © Gakken, 1998);

14. スーパー大辞林 [електронний ресурс] – режим доступу до словника: Sharp 電子辞書 Papyrus (Copyright © Sanseido Co., Ltd. 2005);

15. 例解慣用句辞典. – Sotakushashuppan, 1992 : [електронний ресурс] – режим доступу до словника: Sharp 電子辞書 Papyrus (Copyright © Sotakushashuppan, 1992)

Надійшла до редколегії 05.09.12

Т. Комарницкая, канд. филол. наук, ассист.

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев

ОСОБЕННОСТИ КЛАССИФИКАЦИИ ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИХ ЕДИНИЦ В ЯПОНСКОМ ЯЗЫКЕ

В статье освещены особенности классификации японской фразеологии. Некоторые традиционные классификации (например, классификация по слитности компонентов) полностью применимы и к материалу японского языка. Однако в иные (например, классификации по происхождению и структуре) необходимо внести определённые коррективы, исходя из специфики японского языка.

T. Komarnytska, PhD in philology

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

FEATURES OF CLASSIFICATION OF PHRASEOLOGICAL UNITS IN THE JAPANESE LANGUAGE

This article deals with the peculiarities of Japanese phraseology's classification. Some traditional classifications (e.g., classification according to semantic cohesion of the components) can be easily applied to Japanese. The others, however, (e.g., classifications according to phraseology's origin and structure) need to be slightly corrected as referring to the peculiarities of Japanese.

УДК 81'367.(333+624)'521

К. Комісаров, канд. філол. наук, доц.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

КЛАСИФІКАЦІЙНІ ОЗНАКИ ПРИСЛІВНИКА ТА ПРИАКЦИДЕНТНОГО ОЗНАЧЕННЯ В ЯПОНСЬКІЙ МОВІ

У сучасному мовознавстві дедалі послідовніше розрізняють власне члени речення та синтаксеми, і ці два ряди компонентів виявляють різне спрямування: власне члени речення спрямовані у внутрішню структуру мови, а синтаксеми – у зовнішню. Синтаксема має такі самі диференційні ознаки, як і категорійно-семантичне значення слова, від якого вона утворена, у зв'язку з чим надзвичайно цікавим виявилось проведення паралелей між класифікаційними ознаками приакцидентного означення (連用修飾 /ren'yo:шю:шьоку/) та прислівника (副詞 /фукуші/) в японській мові. Результати дослідження представлено у цій статті.

Речення в цілому і його члени зокрема посідають центральне місце в синтаксичній системі мови. Традиційне визначення членів речення ґрунтується на одночасному врахуванні їхніх формально-синтаксичних і семантико-синтаксичних ознак, що нерідко руйнує єдині виміри класифікації низки неоднорідних величин. Через це опрацювання критеріїв розмежування членів речення стало актуальним завданням сучасного мовознавства, розв'язанню якого сприяв передусім розгляд речення як багатоаспектної синтаксичної одиниці.

Як справедливо відзначає Н.Д. Арутюнова, синтаксис, завданням якого є дослідження "життя речення", донедавна обмежувався вивченням його формальної будови безвідносно до семантики і з відокремленням від комунікативних цілей; як розділ граматики синтаксис, зазвичай, не виходив за межі власне граматичних категорій, а до семантики зверталися здебільшого тоді, коли мали на меті виявити значення граматичних зв'язків та встановити функції другорядних членів речення [1, с.5]. Природа значення речення, його семантичні типи, взає-

модія формальної та семантичної структур речення – це коло питань, інтерес до яких помітно зріс в останні десятиліття. Вважається, що це викликано багатьма чинниками, зокрема, зміною взаємовідношень лінгвістики та логіки, зокрема тенденція звертатися до смислової сторони мови й мовлення, до прагматичного компоненту мовленнєвої діяльності. Ці та інші чинники зумовили окремий послідовний розгляд формально-синтаксичної і семантико-синтаксичної структур речення. Спостерігаються такі тенденції і в сучасній японській лінгвістиці.

Виокремлення формально-синтаксичної і семантико-синтаксичної структур речення як окремих об'єктів вивчення зумовило також розрізнення двох рядів членів речення – *формально-синтаксичних* і *семантико-синтаксичних*, що певною мірою дає змогу позбутися екліктичних нашарувань, наявних у традиційній класифікації. До того ж такий поділ не заперечує органічної взаємодії членів речення формально-синтаксичної і семантико-синтаксичної природи.

У сучасному мовознавстві дедалі послідовніше розрізняють *власне члени речення* (формально-синтаксичні компоненти речення) і *синтаксеми* (семантико-синтаксичні компоненти). Два ряди компонентів виявляють різне спрямування: власне члени речення спрямовані у внутрішню структуру мови, а синтаксеми – у зовнішню, відображаючи предмети та явища позаомовного світу [3, с.543-544].

Формально-синтаксичні члени речення визначають на основі синтаксичних зв'язків, синтаксеми – на основі семантико-синтаксичних відношень. У простому реченні функціональними синтаксичними зв'язками, з огляду на які вирізняють функціональні типи членів речення, є предикативний і підрядний зв'язки. В основі виділення типів синтаксем лежить два різновиди семантико-синтаксичних відношень – *субстанціальні й предикатні*.

У реченні синтаксеми займають позиції носія предикативності, відповідника предикативності, поширювача речення і напівпредикативного ускладнювача речення. Традиційно розрізняють придієслівну, приіменну, приад'єктивну та приадвербіальну позиції синтаксем. В японській лінгвістиці широко розповсюдженим є термін *文の成分 /бун-но сейбун/*, який можна буквально інтерпретувати, як "складові речення", а отже, не зовсім зрозуміло, маються тут на увазі члени речення чи синтаксеми. Аналіз критеріїв класифікації *文の成分 /бун-но сейбун/*, яка проводиться японськими мовознавцями, показав, що це поняття можна вважати чимось середнім між членом речення і синтаксемою. Так, зокрема, член речення *修飾語 /шю:шьокуго/ (означення)* та предикативна одиниця *修飾節 /шю:шьокусецу/ (підрядне означальне речення; підрядна означальна предикативна частина)* мають спільний корінь *修飾 /шю:шьоку/* з первинним значенням "прикраса", що увійшов у синтаксис в інтерпретації "語を修飾するもの /го-о шю:шьокусуру моно/", тобто те, що "прикрашає слово" (розширює, уточнює його значення), а це дає підстави вважати його саме семантико-синтаксичною одиницею, синтаксемою. *修飾 /шю:шьоку/* буває двох видів: *連体修飾 /рентайшю:шьоку/* (приіменне означення, означення до субстантивів або незмінних слів надкласу *体言 /тайген/*) та *連用修飾 /рен'йо:шю:шьоку/* (приакцидентне означення, означення до предикативів або змінних слів надкласу *用言 /йо:ген/*). Другий вид становить особливий інтерес для вітчизняних науковців уже хоча б тому, що відповідну синтаксичну позицію у нас прийнято вважати не означенням, а обставиною. Окрім того, актуальним залишається внесення деяких уточнень щодо таких ключових понять, як "частина мови", "член речення" та "синтаксема", спираючись при цьому на матеріал різних національних мов.

Синтаксема має такі самі диференційні ознаки, як і категорійно-семантичне значення слова, від якого вона утворена. У зв'язку з цим, надзвичайно цікавим виявилось проведення паралелей між класифікаційними ознаками приакцидентного означення (*連用修飾 /рен'йо:шю:шьоку/*) та прислівника (*副詞 /фукуші/*) в японській мові.

За визначенням О.О. Селіванової, прислівник є незмінною повнозначною частиною мови, ядро якої характеризується загальнограматичним значенням додаткової ознаки чи обставини ситуації. Головними ознаками прислівника є відсутність словозміни, лексична та словотвірна співвіднесеність із головними частиномовними класами, особливий словотвір й переважно обставинна синтаксична функція, синтаксичні зв'язки прилягання або детермінації [3, с.498-499].

Відомо, що прислівники є поширювачами дієслів, прикметників, предикативів і самих прислівників, а також речень. Проте, що стосується поширення предикативів і прислівників, то зокрема І.В. Головнін про це не говорить, наголошуючи лише на тому, що прислівники мають узагальнене категоріально-граматичне значення статичної ознаки і характеризують ознаку, виражену дієсловом чи прикметником, або ж мають узагальнене категоріальне значення специфічної словесної характеристики речення в цілому, якихось його компонентів і, нарешті, узагальнене категоріальне значення виразника синтаксичного зв'язку речень або їх частин. Усі названі узагальнено-граматичні характеристики прислівників визначаються їх синтаксичними функціями й реалізуються у цих функціях. Дослідник особливо підкреслює, що в японській мові прислівники можуть займати або позицію приакцидентного означення (обставини способу дії), або позицію "особливого загальнореченневого означення", або ж позицію "відносно незалежного зв'язкового компонента" і, на відміну від дієслів, не зазнають синтаксичної субстантивізації, не вживаються у функції підмета, додатка, присудка та присубстантивного означення [2, с.209].

Отже, існує необхідність перевірити, чи справді прислівники у сучасній японській мові не мають окресленого вище синтаксичного потенціалу і, відповідно, не можуть виконувати означальну та присудкову функції. Це питання є одним із ключових, якщо говорити про класифікацію японських прислівників за різними критеріями.

Якщо виходити з того, що прислівник японської мови окрім обставинної синтаксичної функції має ще означальну та присудкову, то слід виділяти, насамперед, два головні розряди: 1) означальні прислівники; 2) обставинні прислівники. Потім одиниці першої групи традиційно поділяються на якісні, кількісні, способу дії, уподібнювальні та спільності, а одиниці другої – на прислівники місця, часу, причини та мети.

Однак, для розв'язання поставленої проблеми потрібно з'ясувати низку питань, пов'язаних з архітектонікою японського речення, а саме:

1) яку специфіку має синтаксична позиція означення у сучасній японській мові, а також які типи означень доцільно виділяти;

2) яке значення для граматичної будови японської мови має (чи може мати) синтаксична категорія обставини;

3) яким є точний зміст поняття "відносно незалежний зв'язковий компонент".

Окрім того, як стверджує О.О. Селіванова, існує серія дискусійних питань стосовно самої категорії прислівника:

1) деякі іменники на периферії прислівника, які остаточно не лексикалізувалися й функціонують у висловлюванні в прислівникових позиціях;

2) способи творення прислівників;

3) розмежування синхронічної та діахронічної морфемної структури та механізмів творення прислівників;

4) віднесення до класу прислівників модальних слів попри суперечність лексико-граматичному принципу частиниомовної диференціації [3, с.499].

У японському мовознавстві традиційно виділяють три підкласи прислівників:

1) модальні прислівники (*陳述副詞 /чинджюцу фукуші/*, *叙述副詞 /джьоджюцу фукуші/*, *呼応副詞 /коо:фукуші/*);

2) прислівники способу дії (*情態副詞/状態副詞 /джьо:тай фукуші/*);

3) прислівники міри та ступеню (*程度副詞 /тейдо фукуші/*).

Іноді в окремий, четвертий, підклас виділяють вказівні прислівники (指示副詞 /шіджі фукуші/). Їх загалом чотири: こう /ко:/ (таким чином, у цей спосіб), そう /со:/ (таким чином, у той спосіб), ああ /а:/ (таким чином, в он той спосіб), どう /до:/ (яким чином, в який спосіб). Проте з точки зору семантики, ці одиниці зручніше відносити до окремої частини мови – вказівник (指示語 /шіджіго/, 指示詞 /шіджіші/).

Вважається, що у такому вигляді ця класифікація існує від розроблення її Ямадою Йошіо, але три окреслені вище підкласи є лише її кінцевою ланкою. Спершу вчений поділяє всі прислівники на передуючі (先行副詞 /сенко: фукуші/) та сполучні (接続副詞 /сецудзоку фукуші/). Серед передуючих виділяються прислівники слів (語の副詞 /го-но фукуші/) та прислівники емоцій (感動副詞 /кандо: фукуші/). Прислівники слів поділяються на атрибутивні (属性副詞 /дзокусей фукуші/) та модальні (陳述副詞 /чінджюцу фукуші/). І нарешті – атрибутивні розпадаються ще на два розряди: прислівники способу дії (情態副詞 /дзьо:тай фукуші/) та прислівники міри та ступеню (程度副詞 /тейдо фукуші/) [4].

Таким чином, за функціональним призначенням існують два різновиди прислівників у японській мові: ті, що уточнюють зміст висловлювання (прислівники ступеню та способу дії) та ті, що передають ставлення мовця до змісту свого висловлювання (модальні прислівники).

Прислівники способу дії самі по собі виражають цілісне поняття і здебільшого виконують роль приакцидентного означення, характеризуючи та уточнюючи дію, ефект, зміну стану, виражені відповідними дієсловами. Серед таких одиниць багато ономатопоетичної лексики та слів, де повторюються склади (ピカピカ /пікапіка/ – з виблискуванням, のろのろ /нороноро/ – повільно, ししぶ /шібушібу/ – неохоче тощо); ピカピカ光る /пікапіка хікару/ – світитися, виблискуючи; のろのろ 仕事をする /нороноро шіґото-о суру/ – працювати, не кваплячись; ししぶ仕事を続けてくれた /шібушібу шіґото-о цудзукете курета/ – неохоче погодився продовжити роботу. За семантикою можна виділити такі типи прислівників способу дії у сучасній японській мові.

1. Прислівники, що виражають стан-результат (カチカチに凍っている /качікачіні ко:тте іру/ – *вкрай заledenілі*).

2. Прислівники, що виражають стан у широкому розумінні (牛がのろのろと歩く /уші-ґа норонорото аруку/ – *корови ходять повільно*).

3. Прислівники, що виражають частотність та інші особливості прояву стану (たまに映画を見る /тамані ей-ґа-о міру/ – *зрідка переглядаю кінофільми*) [4, с.172-173].

Прислівники міри та ступеню самі по собі не виражають цілісного поняття, а отже проводити їх розгляд за суто семантичним критерієм немає сенсу. Ці прислівники виступають означенням до предикативів та інших прислівників і вказують на ступінь прояву стану, що вони виражають. За типом означуваного слова прислівники міри та ступеню класифікуються таким чином.

1. Означення до предикативних прикметників (極めて美味しい /ківамете ойші/ – *надзвичайно смачний*).

2. Означення до напівпредикативних прикметників (大変にぎやかな /тайхен ніґякана/ – *дуже гоміливий*).

3. Означення до іменників (ずいぶんご無沙汰 /дзуйбун ґобусата/ – *доволі довго не давати про себе знати*).

4. Означення до прислівників способу дії (もっとゆっくり /мотто юккурі/ – *іще повільніше*).

Із семантичної точки зору прислівники міри та ступеню цікаві тим, що належать до інтенсифікаторів, які характеризуються виключно здатністю змінювати ступінь вияву якості. Існує точка зору, що прислівники міри та ступеню (або інтенсифікатори) відрізняються від якісних та обставинних прислівників і повинні розглядатись як особливий, цілком самостійний розряд прислівників попри те, що він є доволі неоднорідним у функціональному та семантичному відношенні.

Інтенсифікатори є ядреними елементами у структурі поля інтенсивності як найбільш спеціалізовані для виконання функцій поля, нейтральні у стилістичному відношенні, найбільш частотні. Інтенсифікатори та інтенсиви утворюють семантичне поле інтенсивності, виділене на основі наявності двох ознак: семантичної – відповідної семи інтенсивності у семантичній структурі лексичних одиниць (під інтенсивністю розуміються усі відмінності, які пов'язані з категорією кількості в рамках тієї самої семантичної ознаки та охоплюють всю шкалу градації ознаки – підсилення і послаблення) та функціональної – здатності змінювати ступінь вияву значення ключового слова в тексті.

Модальні прислівники, як і прислівники способу дії, зручно класифікувати за семантикою.

1. Заперечення (否定 /хітей/: 絶対にしない /дзеттайні шінай/ – *ні в якому разі не зроблю*).

2. Припущення (推量 /суйрьо/: 多分来るだろう /табун куру даро:/ – *мабуть, прийде*).

3. Категоричність (断定 /дантей/: 必ず宿題をする /канарадзу шюкудай-о суру/ – *обов'язково виконувати домашнє завдання*).

4. Кондиційність (仮定 /катей/: もしお金があったら… /моші окане-ґа аттара.../ – *якщо будуть гроші...*).

5. Питання (疑問 /ґімон/: なぜ勉強しないのだろう /надзе бенкьо:шінай но даро:/ – *і чому ж він не вчиться?*)

6. Бажання (希望 /кібо/: なにとぞ教えてください /нанітодзо ошіете кудасай/ – *обов'язково розкажіть*).

7. Порівняння, уподібнення (比況 /хікьо/: まるでフィクションのような風景 /маруде фікушон-но йо:на фу:кей/ – *такий краєвид, немов фантастика якась*).

Проте, не лише семантика визначає специфіку функціонування того чи іншого прислівника в японській мові. Уже неодноразово зазначалося, що в японській мові граматичні явища домінують над лексичними, а отже обов'язковим є врахування синтаксичного критерію (синтаксичної позиції прислівника) при класифікації та аналізі актуального використання прислівників.

Морфологічний, або дериватологічний, критерій передбачає виділення таких типів прислівників у японській мові.

1. Відіменні прислівники (裸足で /хадашіде/ – *босоніж*; 一人で /хіторіде/ – *самотужки*; わざと /вадзато/ – *цілеспрямовано*).

2. Ад'єктивні прислівники (прислівникова форма предикативних та напівпредикативних прикметників: 楽しく /таношіку/ – *весело*; 簡単に /кантанні/ – *легко, просто*).

3. Віддієслівні прислівники:

а) утворені серединною формою дієслова (はじめて /хаджімете/ – *уперше*; 改めて /аратамете/ – *повторно, ще раз*);

б) утворені заперечною формою -ず /дзу/ (思わず /омовадзу/ – *ненароком*; 欠かさず /какасадзу/ – *неодмінно*);

в) утворені 2-ю основою дієслова (繰り返し /курікаеші/ – *повторно, ще раз*; 差し当たり /сашіатарі/ – *наразі*).

4. Ономапоетомі в ролі прислівників (しくしく /шікушіку/ – *схлипуючи*; ポツポツ /поцпоц/ – *накрапуючи*);

5. Іменники в ролі прислівників (一番 /ічібан/ – *най-*; 合計 /го:кей/ – *загалом*).

Поза сумнівом, такий поділ є умовним, оскільки, як відомо, об'єктивну картину системи тієї чи іншої частини мови можна отримати тільки за умови послідовного застосування не одного, а кількох критеріїв.

У японському мовознавстві склалася традиція поділяти члени речення, насамперед, на сім великих категорій [4, с.183-187]. Слід одразу ж зазначити, що розмежування членів речення, представлених словом, і членів речення, представлених реченням (наприклад, підрядних речень різних типів) тут не проводиться – на позначення і першого, і другого явища використовується уже згадуваний вище термін 文の成分 /бун-но сейбун/. Ось ці сім категорій:

1) 補充成分 /ходжю: сейбун/ *доповнення*;

2) 連用修飾成分 /рен'йо:шю:шьоку сейбун/ *означення до предикативів*;

3) 連体修飾成分 /рентайшю:шьоку сейбун/ *означення до субстантивів*;

4) 並立成分 /хейріцу сейбун/ *члени речення співіснування*;

5) 接続成分 /сецудзоку сейбун/ *члени речення приєднання*;

6) 独立成分 /докуріцу сейбун/ *незалежні члени речення*;

7) 誘導成分 /ю:до: сейбун/ *члени речення управління*.

Члени речення другої категорії, 連用修飾成分 /рен'йо:шю:шьоку сейбун/, також безпосередньо пов'язані з присудком, але, на відміну від членів речення першої категорії, вони лише уточнюють значення присудка, слугують означенням до нього:

美しく踊っている。

Уцукушіку одотте іру/

Гарно танцюють.

おいしそうにメロンを食べている。

Ойшісо:ні мерон-о табете іру/

Їсть диню, і схоже, йому смачно.

びっくりしたように私たちを見ていた。

Біккурішіта йо:ні ваташітачі-о міте іта/

Дивився на нас так, неначе був здивований.

Оскільки дуже часто такі синтаксичні позиції виражені прислівником, а також "прислівниковими" формами предикативних та напівпредикативних прикметників, раніше вони називалися "прислівниковими означеннями" (副詞的修飾語 /фукушітекі шю:шьокуго/). Це позначилося навіть на способах їх класифікації – групи, що виділяються, дуже схожі на класифікаційні розряди прислівників. Загалом, якщо говорити про класифікацію синтаксичних позицій цієї категорії, то, на відміну від доповнень, здійснити диференціацію за суто формальним критерієм доволі важко, оскільки немає такого надійного орієнтиру, яким можуть слугувати відмінкові показники. Отже, здавна класифікацію означень до предикативів, або приакцидентних означень, намагалися проводити з урахуванням щонайменш двох критеріїв: *формального* та *семантичного*. Проте, навіть за такого підходу намітилися дві тенденції: а) класифікація членів речення як таких (成分それ自体による分類 /сейбун сореджітай-ні йору бунруй/); б) класифікація з огляду на відношення до присудка (述語との関係による分類 /джюцуго-тоно канкей-ні йору бунруй/).

Перший підхід (в основному – семантичний) заснований на повному уподібненні приакцидентних означень до прислівників. Виділяються означення позиції, часу, повторюваності дії, порядку, стану, рішення тощо (загалом 13 розрядів у Танаки Йошікадо і 29 в Окади Масайоші). Класифікацію за другим підходом знаходимо, зокрема, у Ямади Йошіо. Хоча й тут має місце аналогія з прислівниками (класифікація яких згаданим ученим є доволі поширеною), диференціація саме приакцидентних означень заслуговує на окрему увагу [4]:

1) 情態の修飾語 /джю:тай-но шю:шьокуго/ *означення стану*;

2) 程度の修飾語 /тейдо-но шю:шьокуго/ *означення міри та ступеню*;

3) 陳述の修飾語 (述語の修飾語) /чінджюцу-но шю:шьокуго (джюцуго-но шю:шьокуго)/ *модальне означення до присудка*;

4) 感応 (感動・応答)の修飾語 (句の修飾語) /канно: (кандо:・о:то:)но шю:шьокуго (ку-но шю:шьокуго)/ *реакційне означення (означення до фрази)*.

Пізніше, в результаті еволюції поглядів на предикативність та сутність категорії означення, а також семантичної систематизації було запропоновано, зокрема, вилучити предикативне означення із наведеної вище системи; або ж розрізнити три групи серед означень стану: означення характеру дії (動作の属性 /до:са-но дзокусей/), означення результату (結果 /кекка/) та означення змісту (内容 /наййо:/). Окрім того, говорилося також про необхідність виділення не чотирьох, а п'яти типів означень до предикативів (Кітахара Ясуо):

1) 情態 /джю:тай/ *стану*;

2) 程度 /тейдо/ *міри та ступеню*;

3) 時 /токі/ *часу*;

4) 叙述 /джюджюцу/ *предикативні*;

5) 陳述 /чінджюцу/ *модальні*.

Нітта Йошіо запропонував виділяти вісім типів:

1) 結果 /кекка/ *результату*;

2) 様態 /йо:тай/ *стану*;

3) 評価づけ /хьо:кадзукэ/ *оцінки*;

4) 主体めあて /шютаймеате/ *орієнтування на суб'єкт*;

5) 程度性 /тейдосей/ *міри*;

6) 数量 /су:рьо:/ *кількості*;

7) 時間関係 /джіканканкей/ *темпоральних відношень*;

8) 頻度 /хіндо/ *частотності*.

Проте, практика свідчить, що класифікацію будь-якого ступеню подрібненості можна, в принципі, звести до чотирьох головних типів, що їх виділяв свого часу Ямада Йошіо. Також японські дослідники схиляються до думки, що диференціацію означень до предикативів (як, власне, і означень інших типів) варто проводити не стільки за семантичним, скільки за синтаксичним критерієм, а отже, по-перше, кількість виділених у такий спосіб типів не буде дуже великою, і, по друге, це все іще залишається завданням на майбутнє.

Список використаних джерел

1. Арутюнова Н.Д. Предложение и его смысл (логико-семантические проблемы). Изд. 3-е, стереотипное. – М., 2003. – 384 с. (Лингвистическое наследие XX века);
2. Головин И.В. Грамматика современного японского языка. – М., 1986. – 316 с.;
3. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. – Полтава, 2006. – 716 с.;
4. 金田一春彦, 林大, 柴田武. 日本語百科大事典. – 大修館書店, 1995. – 1505頁;

К. Комиссаров, канд. филол. наук, доц.
 Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев

КЛАССИФИКАЦИОННЫЕ ПРИЗНАКИ НАРЕЧИЯ И ПРИАКЦИДЕНТНОГО ОПРЕДЕЛЕНИЯ В ЯПОНСКОМ ЯЗЫКЕ

В современном языковедении всё более последовательно различают собственно члены предложения и синтаксемы, и эти два ряда компонентом обнаруживают разную направленность: собственно члены предложения направлены во внутреннюю структуру языка, а синтаксемы – во внешнюю. Синтаксема имеет такие же дифференциальные признаки, как и категориально-семантическое значение слова, от которого она образована, в связи с чем чрезвычайно интересным оказалось проведение параллелей между классификационными признаками приакцидентного определения (連用修飾 /рен'ё:сю:сюоку/) и наречия (副詞 /фукуси/) в японском языке. Результаты исследования представлены в этой статье.

K. Komisarov, PhD in philology, associate professor
 Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

CLASSIFICATION FEATURES OF ADVERBS AND ATTRIBUTES FOR DECLINABLE WORDS IN THE JAPANESE LANGUAGE

Modern linguists begin to distinguish parts of a sentence and syntaxema more and more consistently, and these two series of components exhibit different direction: parts of a sentence are directed to the internal structure of the language, and syntaxema – to its external structure. Syntaxema has the same differential features as categorial-semantic meaning of the word from which it is formed, and therefore it is extremely interesting to draw parallels between classification features of the attribute for declinable words (連用修飾 /ren'yo:shu:shoku/) and the adverb (副詞 /fukushi/) in the Japanese language. Results of the research are presented in this entry.

УДК 81'373.2'581

I. Несина, асп.
 Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

КИТАЙСЬКЕ ПРІЗВИЩЕ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ КУЛЬТУРИ КИТАЮ

У статті розглядаються особливості китайського прізвища як невід'ємного елемента культури Китаю, зокрема визначається важливість прізвища для ідентифікації китайця у соціумі як у самому Китаї, так і за кордоном, подається структура китайського прізвища, проаналізовано географічну приналежність найбільш популярних китайських прізвищ до певних провінцій. Крім того, наведено статистичні дані щодо розповсюдженості певних прізвищ на певних територіях.

Імена людей (антропоніми) – це прізвища та імена людей, терміни спорідненості, які використовуються як звертання, другі імена, прізвиська та псевдоніми [3, с. 81] Прізвище людини є важливим елементом у будь-якій культурі, але особливо важливим воно є для китайців. По всьому світу, де є китайці, ви завжди знайдете китайську спільноту, що базується на місці походження (давні префектури з сучасних провінцій, наприклад, Kwangtung & Tengchew Association), діалектних групах (Hokkien Association, Cantonese Associations), і особливо спільноти, що базуються на прізвищах, наприклад, the Lee Association, the Yap Association.

Прізвище є настільки важливим, що традиційно, на жаль, китайці віддають перевагу синам, а не дочкам, тому що саме сини будуть продовжувати сімейне прізвище, а дочки візьмуть прізвище чоловіка, коли вийдуть заміж. Досить розповсюдженим у старі часи було таке явище: сини з бідних сільських родин брали у дружини дочок із заможних сімей, у яких не було синів. Через бідність і злидні ці сільські сини були змушені втримувати знуцання і приниження, тому що діти у цих подружжях отримували прізвище сім'ї дружини.

Що стосується походження китайських прізвищ, багато давніх прізвищ з'явилися 2000-3000 років тому. Але велика кількість китайських прізвищ офіційно з'явилися 1000-1500 років тому, і багато з них відкопались від створених раніше або злилися. Дуже часто китайське прізвище могло перетворитись у 2–3 нових, або іноді навіть у 5–6.

Деякі прізвища утворилися від назв місць. Інші з назв офіційних посад при дворі імператора. Ще інші давалися імператором улюбленим принцам, успішним генералам, вірним міністрам, патріотичним поетам тощо. як велика честь. Так само були також китайські прізвища, які були створені як покарання, щоб присоромити цілу сім'ю чи клан та усі майбутні покоління.

Серед багатьох китайських прізвищ також ті, які носили династії імператорів: прізвище, яке носили імператори династії Мін (1368–1644) – Чжу (朱); династії

Сун (960 – 1279) – Чжао (趙); династії Тан (618 – 907) – Лі (李); династії Хань (близько 206 до н.е. – 220 до н.е.) – Лю (劉). Отже, багато хто з імператорів носили найбільш розповсюджені китайські прізвища.

Китайські прізвища мають велике значення. Вони є важливим символом китайської культури, що передається від одного покоління до іншого, не тільки у Китаї, але й за його межами. Проте, наприклад, у Японії до реформи Мейджі існувало лише декілька прізвищ. Коли імператор вирішив, що усі японці повинні мати прізвища, більше 80 000 прізвищ з'явилися за короткий період часу, більшість з них не мали давнього походження чи значення і просто позначали місце, як наприклад, Мацусіта (що дослівно означає "під сосною"), Іноуе ("над колодязем") і Танака ("у полі"). Тому японським дослідникам важко віднайти зв'язок між прізвищем і генетикою. [4, с. 42] Навпаки, китайські прізвища несуть генетичний код. Довгий час китайські прізвища передавалися від батька до сина, що означало передачу Y- хромосоми від чоловіка до чоловіка. В результаті, групи, що носили однакове прізвище мали однакову Y- хромосому і гени. Цікаво те, що дослідження показують, що є спадкові хвороби поширені тільки серед носіїв одного прізвища. Це означає, що дані стосовно розповсюдженості прізвищ можуть допомогти у дослідженнях людської генетики.

Проте однакове прізвище не завжди означає приналежність до однієї сім'ї. Більшість китайців дуже радіють, дізнавшись, що новий знайомий носить однакове з ними прізвище, бо вірять у те, що це значить, що, як каже стара приказка, вони "належали до однієї сім'ї 500 років тому", але це не завжди правда. Дослідження свідчать про те, що популярні прізвища можуть мати більше 100 варіантів походження. Наприклад, прізвища Їн і Чжао іноді перетворювались у прізвище Лі, найбільш розповсюджене прізвище у Китаї. Під час правління династії Тан (618–907), Лі, як імперське прізвище, давалося народним засновникам, і навіть під час пізнього князівства Вей (220-265) деякі дворянські прізвища племені Сянбей були також змінені на Лі.